

і контрольні функції, продовжувала контролювати законність діяльності гмін, дотримання ними меж своїх повноважень. Зокрема, воєводства через судові процеси повертали соціально-економічну діяльність гмін у правове поле. Також у Польщі й досі велика частина фінансування діяльності органів місцевого самоврядування є централізованою та здійснюється у формі цільових дотацій та субвенцій. Особливо це стосується повітів і воєводств. Адже ці середні ланки державного управління майже не мають доходів від податків, оскільки більша частина державного майна була передана у комунальну власність гмін [6].

Узагальнюючи досвід функціонування інституту місцевого самоврядування в європейських державах і пристосовуючи його до українських реалій, необхідно зазначити, що нині необхідним є проведення адміністративної та муніципальної реформ в Україні, які повинні базуватися як на національних традиціях, так і на позитивному досвіді зарубіжних країн.

Література

1. Бодрова І. І. Концептуальні засади організації муніципальної влади в зарубіжних країнах // Проблеми законності: Респ. міжвід. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій; Пац. юрид. акад. України. — Х., 2006. — Вип. 83. — С. 26.
2. Антоноук О. Адміністративний менеджмент: теоретико-методологічні засади // Персонал. — 2007. — № 2.
3. Черкасов А. И. Сравнительное местное управление: теория и практика. — М., 1998. — 160 с.
4. Реформи місцевого самоуправління в країнах Західної Європи / Ін-т наук. інформ. по обществ. наукам РАН. — М., 1993. — 126 с.
5. Шахов А. Про міжнародний досвід вирішення суперечностей між органами центральної влади та місцевого самоврядування // Управління сучасним містом. — 2002. — № 3. — С. 79.
6. Місцеве самоврядування в країнах Східної Європи та Співдружності Незалежних Держав / Ін-т місцевого врядування та держ. служби. — Будапешт, 2000. — 246 с.

УДК 351.85(4)

Н. О. Мельниченко

ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ КРАЇН ЄС

Незважаючи на достатньо часте вживання терміна соціокультурної сфери, немає однозначного тлумачення сутності та структури цього терміна, а також критеріїв його визначення. Говорячи про соціокультурну сферу, вживають такі дефініції, як соціальна сфера, сфера обслуговування, соціальна інфраструктура, сфера культури, сфера нематеріального виробництва. Неможливо обмежити визначення соціокультурної сфери звичайним перерахуванням галузей, що входять до її складу (освіта, охорона здоров'я, культура). Перерахування не визначає сутності. На наш погляд, найбільш лаконічним та емним є визначення, яке дає С. М. Каранець: «Соціокультурна сфера являє собою діяльність людей, яка спрямована на виробництво освітніх, культурних та медичних благ» [1, 3].

© Н. О. Мельниченко, 2009

Таким чином, не видається можливим ототожнювати соціокультурну сферу та сферу культури. Однак сфера культури є невід'ємною частиною соціокультурної сфери і потребує значної уваги з боку держави. Охорона об'єктів культури, збереження та використання культурної спадщини попередніх поколінь у будь-якій розвинутій державі розглядається у якості одного з найважливіших завдань. Культура та її об'єкти є внеском даного народу у розвиток людської цивілізації та формою обособлення однієї нації від іншої, а також засобом соціалізації наступних поколінь [2, 3].

Слід відзначити, що діяльність органів управління державою по формуванню у сучасному суспільстві належного ставлення до об'єктів культури є предметом уважного вивчення дослідників. Інтерес до цієї проблематики визначено тим, що культура — сфера життя суспільства, в якій зберігається та використовується культурно-історична спадщина, здійснюється художня освіта, творчість тощо [3, 53].

Законодавством ЄС передбачено норми, які спрямовані на охорону культурної спадщини держав. Перш за все, це норми основних законів. Так, в Конституції Італії у ст. 9 закріплено, що республіка охороняє природу країни, історичну та художню спадщину нації [4].

Стаття 24 Конституції Греції передбачає, що пам'ятники, історичні міста та їх елементи знаходяться під охороною держави. Законом повинні бути визначені заходи, необхідні для практичного здійснення цієї охорони, по обмеженню прав власності, а також спосіб та вид компенсації власникам [5].

У Великій Британії положення відносно охорони об'єктів культури є частиною старовинних королівських хартій та інших парламентських актів. Питання охорони об'єктів культурної спадщини знаходяться у законах про історичні будинки та монументи 1882, 1913, 1931, 1953, 1962, 1966, 1972 рр., у законах про бібліотеки та музеї 1964 та 1965 рр., у законах про планування сільського та міського будівництва, які були прийняті у 1947–1968 рр., у законах про стародавні споруди та археологічні райони (1979). Окремі положення про охорону об'єктів культури можна знайти у рішеннях місцевих органів влади та церковної влади. В англійському законодавстві, наприклад, традиційно визначають стародавні споруди та будівлі, антикваріат, а також твори мистецтва. Відповідно до законодавства, перші відносяться до археологічних, історичних, архітектурних об'єктів, а другі — до музейних фондів. Охороною нерухомих пам'яток займається Міністерство навколишнього середовища, яке здійснює свої повноваження за допомогою своїх місцевих органів, встановлює охоронні зони та списки пам'ятників, які мають статус загальнодержавних. Офіційним урядовим консультантом з питань охорони культурної спадщини є Комісія про історичні дома та споруди («Англійська спадщина») (English Heritage). Крім питань, які торкаються збереження пам'ятників, забезпечення та фінансування археологічних розкопок, створення охоронних експедицій, «Англійська спадщина» займається зв'язками з суспільством (консультаціями з питань освіти та туризму, ведення справ з власниками земель, на яких знаходяться пам'ятники). Схожа служба була створена при уряді Уельсу. У Шотландії

функції охорони культурної спадщини виконує Міністерство розвитку. На регіональному рівні охороною культурної спадщини займаються органи місцевого управління, ради графств та районів. Органи місцевого управління по будівництву та плануванню здійснюють безпосередній контроль за здійсненням реставраційних робіт щодо пам'яток, перебудовою та плануванням домів, визначають межі охорони зон пам'яток. Вони мають визначену самостійність: можуть визначати об'єкти, які включаються до списку пам'яток (споруди та будівлі), фінансувати археологічні роботи. Самостійну систему охорони мають культові споруди усіх конфесій, які використовуються по призначенню. Крім загальних структур, охороною культурної спадщини займаються суспільні фонди, наприклад Фонд відтворення зруйнованих церков (Redundant Churches), Меморіальний фонд Національної спадщини та приватні організації — Національна опіка (National Trust) і так далі [6, 125].

Певний інтерес являє законодавство ФРН у сфері культури. У ФРН діє федеральний закон по охороні культурної спадщини, крім того, у кожній землі ФРН прийняті закони по охороні спадщини, які враховують специфічні риси по охороні пам'яток та об'єктів природи у кожній землі. Крім того, діють інструкції «Про виконання Закону про охорону пам'яток — характеристика пам'яток» від 20 лютого 1980 р. Усі роботи на об'єктах культурної спадщини обов'язково узгоджуються з органами охорони спадщини. Федеральний закон «Про охорону пам'яток» 1975 р. та відповідні закони земель, прийняті протягом 1972–1978 рр., передбачають великі штрафи за правопорушення у сфері охорони об'єктів культури. Центральним органом по охороні культурної та природної спадщини у ФРН є Німецький національний комітет по охороні пам'яток та його органи на місцях. У кожній землі є референти, які слідкують за об'єктами культури, у складі яких є 12 спеціалістів з різних галузей науки (історики, архітектори, археологи) [7, 213].

Таким чином ми виявили в країнах ЄС характерні особливості державних систем охорони об'єктів культури. Досить ефективним є законодавство про захист об'єктів культури. Звернення до досвіду країн Європейського Союзу відносно збереження та використання об'єктів культури надає можливість більш повно та більш реально оцінювати стан справ у цій сфері в Україні, визначити напрямлення та засоби підвищення ефективності діяльності відповідних державних структур. При цьому важливим є цілісне сприйняття зарубіжної управлінської практики, виявлення як загального у цьому досвіді, так і особливо, детермінованого умовами та традиціями окремої держави [8, 31].

Література

1. Экономические отношения в социокультурной сфере / С. М. Каранец. — М.: СПб ОЦЭ, 2005. — 236 с.
2. Крамаренко В. И. Услуги в социально-культурной сфере в экономической структуре социализма: Автореф. дис... канд. экон. наук. — К.: Изд-во КГУ, 1989. — 28 с.
3. Archaeological heritage management in the modern world. — London, 1990.
4. <http://italyproject.ru/>
5. www.khanukaev.com/ru.

6. Wainwright G. L. The preservation of ancient monuments // Archaeology and nature conservation. — Oxford, 1985. — 168 p.
7. Deutsche Denkmalschutzgesetze. — Deutsches National Komitee fur Oenkmalschutz Geschäftsstelle beim Bundesminister der Innem. — Bonn; Oedekoven: Kouen Druck und VeriagGmbH, 1982. 235 p.
8. Филатов А. И. Зарубежный опыт государственного управления охраной культурного наследия // Историческое наследие Крыма. — 2003. — № 1. — С. 31–36.

УДК 343.232:347.513

Ван Цзянь

КОМПЕНСАЦІЯ ШКОДИ ТА ЗБИТКІВ, ЩО СПРИЧИНЕНІ СКОЄННЯМ ЗЛОЧИНУ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХІД

Сьогодні ми знаємо, що процес розвитку суспільства безперервний і нерівнозначний. Разом з тим праці відомих віктимологів А. Джужі, В. Присяжнюк, В. Рівмана, В. Тулякова свідчать про те, що гармонізація взаємовідносин органів соціального контролю з потерпілими від злочинів надає певні перспективи обмеження кримінальності через встановлення злагоди та гармонії у суспільстві.

У багатьох країнах сучасності потерпілі мають право на відшкодування збитків у вигляді виплат або послуг з боку правопорушників, що заподіяли їм шкоди.

Правове регулювання відносин громадян і юридичних осіб у сучасних умовах можливо лише на основі загальноприйнятих у світі принципів приватного права. А це вимагає нових підходів як до правозастосування, так і до правотворчості, однією з діючих форм якої є прийняття компетентними органами компенсаційних приписів, що спрямовані на відшкодування шкоди громадянам, організаціям, державі й суспільству в цілому. Разом з тим компенсаційні норми — це не новела законодавства. Їхнє становлення й розвиток має тривалу історію.

У процесі присвоєння продуктів природи здійснювався безперервний вплив людини на навколишнє середовище. У свою чергу, природа сама робить як позитивний, так і негативний вплив на людину. Різного роду катаклізми, стихійні лиха заподіюють людському суспільству величезний збиток, при цьому, нерідко, порушуючи нормальний хід його розвитку. У результаті чого поступово виробляється своєрідний механізм самозахисту людства від негативного впливу природи. Цей механізм містить у собі різні заходи, спрямовані на попередження збитку, а також на ліквідацію шкідливих наслідків стихійних лих. Однак ці міри не можуть повністю усунути зруйнованого. Тому в суспільстві завжди формувався певний фонд, у якому концентрувалися ресурси для негайного відшкодування різного роду втрат.

Із цією метою в складі сукупного суспільного продукту необхідно було мати певну «надлишкову» частку, що направлялася б на компенсацію втрат і стано-